

KELMĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS ŽEMAITĖS VIEŠOJI BIBLIOTEKOS 2020 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

VADOVO ŽODIS

Praėjusiais 2020-aisiais, pasaulinės pandemijos ženklų pažymėtais metais, Kelmės rajono savivaldybės Žemaitės viešajai bibliotekai (toliau kartu su struktūriniais teritoriniais padaliniais vadinama ŽVB), pavyko susitelkti, prisitaikyti prie pasikeitusios realybės ir pasiekti gerų rezultatų.

Dėl ribotų ir epidemiologiniu požiūriu sudėtingų veiklos sąlygų, teko išspręsti daug būtinų organizacinių klausimų, atidėti vėlesniems laikams arba iš viso atsisakyti ne vienos planuotos veiklos ir imtis kitų aktualių tokioje situacijoje iniciatyvų.

ŽVB buvo viena iš bibliotekų, prisidėjusių prie Robotikos mokyklos ir Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos (toliau – nacionalinė biblioteka) iniciatyvos 3D spausdintuvais gaminti apsauginius veido skydus medikams, darbuotojams.

Vis dėlto nuo ŽVB 2020 m. prioritetų – informacinių paslaugų prieinamumo ir kokybės, atnaujinant viešosios interneto prieigos infrastruktūrą, stiprinimo bei prisidėjimo prie skaitmeninės atskirties mažinimo įgyvendinant informacinių kompetencijų ugdymo ir edukacines veiklas, ŽVB sugebėjo nenutolti ir siekti jų įgyvendinimo pasikeitus aplinkybėms.

Nesustojo ir toliau buvo vykdomi darbai, susiję su projekto „Gyventojų skatinimas išmaniai naudotis internetu atnaujintoje viešosios interneto prieigos infrastruktūroje“, ir projekto „Prisijungusi Lietuva: efektyvi, saugi ir atsakinga skaitmeninė bendruomenė“ priemonių įgyvendinimu. Vykdamas numatytas veiklas 2020 m. buvo atnaujinta interneto prieigos infrastruktūra ir kompiuterinė technika devyniuose ŽVB struktūriniuose teritoriniuose padaliniuose. Į gyventojų skaitmeninio raštingumo mokymus pradedantiesiems ir pažengusiems tradicine ir nuotoline forma buvo pakviesta virš šešių šimtų dalyvių. Šių projektų veiklos tęsiamos ir 2021 metais. Pavyko įgyvendinti tris projektus, kurių pagrindinis finansuotojas buvo Lietuvos kultūros taryba. Jų įgyvendinimo metu sukurti nauji kraštotyros informacijos elektroniniai ir tradiciniai ištekliai, organizuotos nekomercinio kino peržiūros.

Ataskaitiniais metais, atsižvelgus ŽVB veiklai įtaką darančius aplinkos ir ekonominius veiksnius, buvo optimizuota ŽVB struktūra – sumažėjo vienu ŽVB struktūriniu teritoriniu padaliniu. Nežiūrint to, išlaikytas 19 bibliotekų (centro ir 18 struktūrinių teritorinių padalinių) tinklas šiuo metu užtikrina savivaldybės gyventojams fizinę ir nuotolinę prieigą prie paslaugų.

2020-aisiais ŽVB, dirbdama valstybės lygio ekstremaliosios situacijos ir karantino režimu, įsisavino bei tobulino paslaugų teikimą bekontakčiu būdu ir virtualioje erdvėje, sudarydama galimybę lankytojams skaityti, lavintis ar pramogauti, ir taip praskaidrinti savo kasdienybę bei pagerinti emocinę sveikatą, nors tai ir nepakeitė lankytojų pageidaujamų tiesioginių paslaugų ir tiesioginio bendravimo. Tai patvirtinta ir vieno naujausių tyrimų „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“ išvadose, kuriose teigiama, kad 34 proc. gyventojų nuomone, pavasarinio karantino laikotarpiu kultūrinių veiklų stoka juos paveikė neigiamai, o 48 proc. jų manė, kad pati populiariausia kultūrinė veikla buvo spausdintų knygų skaitymas¹. Ataskaitiniais metais knygų panauda ir ŽVB buvo viena prieinamiausių ir populiariausių paslaugų.

Rita Grišienė
Kelmės rajono savivaldybės Žemaitės viešosios bibliotekos direktorė

¹<https://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2021/05/GYVENTOJU-DALYVAVIMAS-KULTUROJE-IR-PASITENKINIMAS-KULTUROS-PASLAUGOMIS-2020.pdf>

I SKYRIUS STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

PIRMASIS SKIRSNIS KONTEKSTO (APLINKOS) ANALIZĖ

ŽVB yra Kelmės rajono savivaldybės kultūros ir informacijos įstaiga, kurios *misija* – būti informacijos erdve, kuriančia vertę savivaldybės gyventojams. *ŽVB veiklos tikslai* – stiprinti gyventojų kultūrinių ir informacinių kompetencijų bei raštingumo mokymo(si) veiklas, skatinančias visuomenės narių kūrybingumą, socialinį ir ekonominį veiklumą bei motyvaciją dalyvauti mokymosi visą gyvenimą procese, tobulinti tradicines ir kurti naujas paslaugas, skatinančias socialinę-ekonominę raidą, panaudojant bibliotekos infrastruktūrą, tobulinti bibliotekos valdymą, grindžiant jį veiksmingu ir efektyviu veiklų įgyvendinimu, sistemingu darbuotojų kompetencijų tobulinimu ir veiklos rezultatų vertinimu.

ŽVB veiklai ataskaitiniu laikotarpiu didžiausią įtaką padarė pasikeitusios veiklos sąlygos dėl šalyje paskelbtos valstybės lygio ekstremaliosios situacijos ir karantino. Net ir esant tokioms sąlygoms, ŽVB vykdė savo funkcijas bei siekė, kad jos veikla atlieptų lankytojų lūkesčius.

Prieinamumas. Dėl įvykdytų struktūrinių pokyčių 2020 m. pabaigoje beveik 25 tūkst. gyventojų mikrorajoną aptarnavo biblioteka Kelmėje bei 18 jos struktūrinių teritorinių padalinių savivaldybėje, t. y. 1 mažiau nei 2020 m. pradžioje, nes nuo rugsėjo 1 d. savo veiklą baigė Karklėnų biblioteka. Didžiausias leistinas ŽVB pareigybių skaičius 2020 m. buvo 43,25.

Bibliotekos fondas, lankytojų aptarnavimas, Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (toliau – LIBIS) plėtra. ŽVB formuojamas universalus dokumentų fondas, apimantis įvairias informacijos išteklių laikmenų rūšis, kuris yra Lietuvos bibliotekų fondo integrali dalis. Ataskaitinių metų pabaigoje jame buvo sukaupta 126,7 vnt. dokumentų už 431,9 tūkst. Eur.

Daugelis ŽVB paslaugų (stacionarus aptarnavimas, ekstensyvi veikla, tarpbibliotekinio abonemento paslauga, mokamos paslaugos, mokymai, edukacijos, konsultacijos, renginiai) laikantis įvairių ribojimų ir reikalavimų, taikant bekontaktę ir nuotolinę aptarnavimo formas, buvo teikiamos ir 2020 metais. Ataskaitiniais metais pradėjo veikti atnaujinta ŽVB interneto svetainė, todėl nemaža dalis nuotolinių paslaugų ar prieigų prie jų buvo teikiamos naudojant jos galimybes.

2020 m. buvo tęsiami LIBIS plėtros darbai. Skaitytojų aptarnavimo posistemė (toliau – SAP) įdiegta visuose struktūriniuose teritoriniuose padaliniuose, pasiruošta planuojamam LIBIS sistemos atnaujinimui. Toliau buvo kuriami ŽVB elektroninis katalogas bei analiziniai bibliografiniai įrašai Nacionaliniam bibliografijos duomenų bankui, atliekami fondo rekatalogavimo darbai, vykdomas bibliografinis informacinis vartotojų aptarnavimas, rengiami ir skaitmeninami kraštotyros darbai, vykdoma kraštotyros informacijos sklaida, atlikti pasiruošimo LIBIS modernizavimui darbai (LIBIS modernizavimo projektą „Lietuvos Respublikos bibliotekų integralios informacijos sistemos LIBIS kūrimas“ įgyvendina nacionalinė biblioteka).

Projektinė veikla, mokslinio tyrimo darbas. Siekdama atnaujinti viešosios interneto prieigos infrastruktūrą ir panaudoti ją gyventojų informacinių kompetencijų ugdymui, ŽVB 2019 m. pradėjo įgyvendinti ir 2020 m. tęsė projektų „Gyventojų skatinimas išmaniai naudotis internetu atnaujintoje viešosios interneto prieigos infrastruktūroje“ ir „Prisijungusi Lietuva: efektyvi, saugi ir atsakinga skaitmeninė bendruomenė“ priemonės. Taip pat įgyvendinti buvo trys Lietuvos kultūros tarybos ir savivaldybės finansuoti projektai, dalyvauta kitų organizacijų projektinėse priemonėse.

ŽVB dalyvavo keturiuose kitų organizacijų vykdytuose su bibliotekų veikla susijusiuose tyrimuose, pasitenkinimo paslaugomis tyrimą atliko pati. Pastarojo tyrimo rezultatai parodė, kad ŽVB paslaugas net ir praėjusiųjų metų sąlygomis lankytojai vertino palankiai.

Kvalifikacijos tobulinimo organizavimas. Ataskaitiniais metais ŽVB darbuotojai kvalifikaciją tobulino įvairiuose mokymuose, kurių didžioji dalis buvo nuotoliniai, pagal poreikį buvo konsultuojami, su naujovėmis supažindinami darbuotojų nuotolinių pasitarimų, individualių konsultacijų metu. Centralizuotas specialistų kvalifikacijos plėtros paslaugas ŽVB teikė nacionalinė biblioteka, taip pat regiono biblioteka. Ataskaitiniais metais kvalifikaciją kėlė 32 bibliotekininkai, 6 kitų sričių darbuotojai.

Finansavimas. Ataskaitiniais metais patvirtintas (su patikslinimais ŽVB) biudžetas, įskaitant pajamas už prekes ir paslaugas bei vaikų vasaros stovyklai skirtas lėšas buvo 611,6 tūkst. Eur. Valstybės biudžeto lėšų dokumentams įsigyti buvo gauta 25,6 tūkst. Eur. Dalyvaudama projekcinėje veikloje ŽVB pritraukė (įskaitant ir savivaldybės dalinį finansavimą) dar 7,3 tūkst. Eur, pagal galimybes teikė mokamas paslaugas. ŽVB taip pat yra paramos gavėja.

2020 m. 87,6 proc. steigėjo ŽVB skirtų lėšų sudarė darbuotojų darbo užmokestis ir su juo susiję mokesčiai. Kiti įstaigos poreikiai tenkinami minimaliai. Tačiau dalis problemų, susijusių su ŽVB technologinės infrastruktūros atnaujinimu, buvo sprendžiamos įgyvendinant investicinio projekto „Gyventojų skatinimas išmaniai naudotis internetu atnaujintoje viešosios interneto prieigos infrastruktūroje“ priemonės. Taip pat tikimasi, kad pavyks ŽVB struktūriniuose teritoriniuose padaliniuose toliau plėtoti LIBIS ir pagerinti technologines informacijos prieigos sąlygas, o projektinės veiklos bei ataskaitiniais metais darbuotojų įgytos kompetencijos kurti virtualų turinį padės pasiekti didesnės ŽVB paslaugų kokybės ir įvairovės.

ANTRASIS SKIRSNIS STRATEGINIŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

3.1 strateginis tikslas: Sustiprintas rajono kultūros potencialas.

2020 m. ŽVB savo veiklą organizavo įgyvendindama ataskaitinių metų veiklos planą bei vykdė Kelmės rajono savivaldybės 2013–2020 metų ilgalaikiame strateginiame plėtros plane bei 2020–2022 metų strateginiame veiklos plane numatytas Kultūros ir sporto programos (kodas 3) priemones, kuriomis siekiama užtikrinti, kad būtų sudarytos sąlygos materialaus ir dvasinio paveldo apsaugai, informacinės visuomenės plėtrai, kultūrinei saviraiškai, skatinamas gyventojų užimtumas. Veikla buvo organizuojama laikantis valstybės ir savivaldybės institucijų sprendimų, susijusių su Covid-19 pandemijos valdymu, kurie neišvengiamai turėjo įtakos ir ŽVB veiklos rezultatams.

Prisidėdama prie minėtos programos strateginio tikslo įgyvendinimo, ŽVB vykdė tris priemones, kuriomis buvo siekiama užtikrinti kokybiškų informacinių ir kultūrinių paslaugų prieinamumą, sudaryti palankesnes sąlygas įvairių grupių gyventojams ugdyti skaitymo įgūdžius, kūrybinį ir kritinį mąstymą, mokyti visą gyvenimą, sumažinti informacinės infrastruktūros netolygumus ir gyventojams suteikti vienodas galimybes naudotis informacinėmis technologijomis socialinėms ir visuomeninėms reikmėms tenkinti (žr. 1 lentelę).

Nuo 2020 m. veiklos plane išsikeltų prioritetų – informacinių paslaugų prieinamumo ir kokybės, atnaujinant viešosios interneto prieigos infrastruktūrą, stiprinimo bei prisidėjimo prie skaitmeninės atskirties mažinimo įgyvendinant informacinių kompetencijų ugdymo ir edukacines veiklas, ŽVB pavyko nenutolti bei siekti jų įgyvendinimo ir pasikeitus aplinkybėms.

1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos priemonių ir 2020 m. vasario 20 d. sprendimu Nr. T-70 „Dėl Kelmės rajono savivaldybės 2020 metų programinio biudžeto patvirtinimo“ su vėlesniais pakeitimais, LR kultūros ministro 2020 m. sausio 20 d. įsakymu Nr. IV-36 „Dėl valstybės biudžeto lėšų, skirtų savivaldybių ir apskričių viešosios bibliotekoms 2020 metais dokumentams įsigyti, paskirstymo“ ir 2020 m. gegužės 11 d. įsakymu Nr. IV-608 „Dėl viešosios bibliotekos finansavimo iš valstybės vardu paskolintų lėšų dokumentams įsigyti“, Kelmės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. A-1052 įstaigai vaikų vasaros stovyklai finansuoti paskirtų asignavimų panaudojimas.

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)				
		Asignavimų planas, numatytas strateginiame plane*	Patvirtintas asignavimų planas	Patvirtintas asignavimų planas**, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų strateginiame plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, dalis (proc.)
1	2	3	4	5	6	7
3	<i>Kultūros ir sporto programa</i>					
Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas					
3.1.3.4	<i>Žemaitės viešosios bibliotekos ir jos padalinių veiklos finansavimas (SB(S), SB, VB)</i>	697,8	590,4	611,6	611,6	87,7

3.1.3.9	Kalbos kultūros puoselėjimas ir skaitymo skatinimas (VB)	23	25,6	44,5	44,5	193,5
3.1.3.11	Kelmės rajono bibliotekų vidaus modernizavimas ir paslaugų plėtra siekiant pritraukti visuomenę	–	–	–	–	–
Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama		–	–	–	–	–

* 3.1.3.4 priemonei įgyvendinti pagal poreikį suplanuotų asignavimų, patvirtinant ataskaitinio laikotarpio asignavimų planą, buvo skirta 87,7 proc., t. y. 13,4 proc. daugiau nei 2019 m.

**3.1.3.4 priemonės patvirtintų asignavimų plane asignavimai padidėjo 3,5 proc. lyginant su nurodytais patvirtintame asignavimų plane, nes planas buvo patikslintas Kelmės rajono savivaldybės tarybos 2020 m. birželio 25 d. sprendimu Nr. T-239, 2020 m. spalio 29 d. sprendimu Nr. T-350, 2020 m. lapkričio 26 d. sprendimu Nr. T-378, 2020 m. gruodžio 17 d. sprendimu Nr. T-413, padidinant asignavimų planą 21,2 tūkst. Eur. Taip pat Kelmės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. A-1052 įstaigai vaikų vasaros stovyklai finansuoti buvo skirta 1,24 tūkst. Eur.

Strateginio tikslo pažangai matuoti kiekvienai priemonei nustatyta po vieną efekto vertinimo kriterijų:

3.1.3.4 priemonė: Fizinųjų ir virtualiųjų apsilankymų skaičiaus viešosiose bibliotekose didėjimas (proc.);

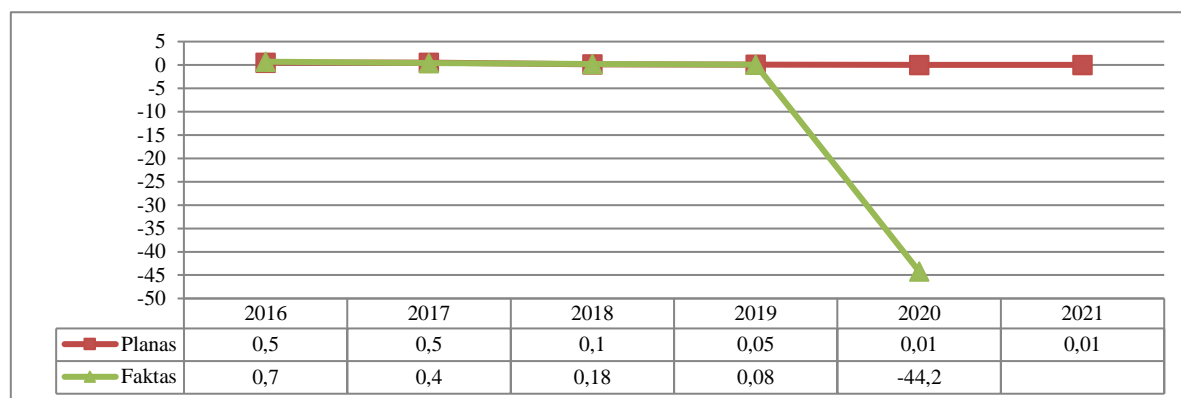
3.1.3.9 priemonė: Įsigytų leidinių skaičius per metus (vnt.);

3.1.3.11 priemonė: Statistinio rajono gyventojų apsilankymas viešojoje bibliotekoje per metus (kart.).

Įgyvendinant 3.1.3.4 priemonę buvo siekiama užtikrinti informacinių ir kultūrinių paslaugų prieinamumą ir kokybę visoms savivaldybės gyventojų grupėms.

ŽVB paslaugomis pasinaudojo 100,9 tūkst. lankytojų (iš jų 16,9 tūkst. apsilankė virtualiai), t. y. 34 proc. mažiau nei 2019 m. ir 44,2 proc. mažiau nei 2020 m. buvo planuota. Dėl veiklos draudimų ir ribojimų planuoto rezultato, t. y. lankytojų skaičiaus augimo 0,01 proc. pasiekti nepavyko. Negalint teikti paslaugų lankytojams, daugiau dėmesio buvo skiriama darbuotojų įgūdžių prisitaikyti prie pasikeitusios darbo aplinkos ir lankytojų aptarnavimo formavimui, kraštotyrinei veiklai, nuotolinių paslaugų kūrimui (žr. 1 grafiką).

1 grafikas. Fizinųjų ir virtualiųjų apsilankymų skaičiaus viešosiose bibliotekose didėjimas, proc.

2020 m. pradžioje savivaldybės gyventojams ŽVB paslaugos buvo teikiamos 20 stacionarių bibliotekų (bibliotekoje centre ir 19 struktūrinių teritorinių padalinių), pabaigoje – 19 (nuo 2020 m. rugsėjo 1 d. veiklą baigė Karklėnų biblioteka). Vidutiniškai 2020 m. 1 bibliotekai teko 1278 gyventojų arba 1000 savivaldybės gyventojų – 0,8 bibliotekos.

ŽVB ataskaitiniais metais sutelkė 20 proc. savivaldybės gyventojų, t. y. 6 proc. mažiau nei ankstesniais metais, tačiau 0,3 proc. daugiau nei šalies vidurkis.

Lankytojai buvo pakviesti į 347 įvairaus pobūdžio renginius, susijusius su profesionalaus meno sklaida, skirtus Tautodailės, Lietuvos Steigiamojo Seimo šimtmečio, Vilniaus Gaono ir Lietuvos žydų istorijos, Eugenijos Šimkūnaitės metams paminėti, supažindinančius su Kelmės krašto literatūriniu gyvenimu, reprezentuojančius savivaldybę, pristatančius įvairią ŽVB edukacinę veiklą. Tačiau dėl veiklos ribojimų ŽVB 2020 m. savo lankytojams galėjo pasiūlyti 12 proc. mažiau renginių nei buvo planuota. Kai kurie renginiai buvo perkelti į virtualią erdvę. Tokių iš viso buvo suorganizuota 32, t. y. 9 proc. visų renginių.

2020-aisiais kontaktinių renginių dėl COVID-19 pandemijos ribojimų nebuvo tiek, kiek ankstesniais metais, tačiau įsijungta į įvairias skaitymo skatinimo, lietuvių kalbos puoselėjimo ir pan. akcijas. Dalyvauta „Skaitymo iššūkyje“ (organizatorė – regiono biblioteka), virtualiai dalyvauta Nacionalinėje Lietuvos bibliotekų savaitėje (organizuoja Lietuvos bibliotekininkų draugija), Nacionalinėje viktorinoje (organizuoja interneto portalas 15 min), organizuota Žemaitės literatūrinės premijos įteikimo šventė, kurioje pasveikinta 46-oji premijos laureatė N. Kliukaitė-Kepenienė. Žemaitės literatūrinė premija įvertinta rašytojos knyga „Rupaus malimo“. Projekto „Kinas be spragėsių“ įgyvendinimo metu žiūrovams parodyti 3 nekomerciniai kino filmai Kelmėje, 2 – Pašilėnuose ir Žalpiuose. Įvyko ne vienas knygos pristatymas, tarp kurių ir užventiško istoriko L. Giedrimo kraštotyrinės knygos „Užvenčio parapijiečiai 1836–1861 metais: kas jie ir kaip gyveno?“ sutiktuvės, poezijos šventė „Po klevais“ Tytuvėnuose, kurioje dalyvavo poezijos kūrėjai iš visos Lietuvos, virtualūs rašytojo V. Kalvaičio kūrybos skaitymai „Pilnatis vizijos“ ir kt. Susidomėjimo sulaukė protų mūšis suaugusiems „Aukšinis protas“, tačiau dėl pandemijos tiek pavasario, tiek rudens žaidimai liko nebaigti.

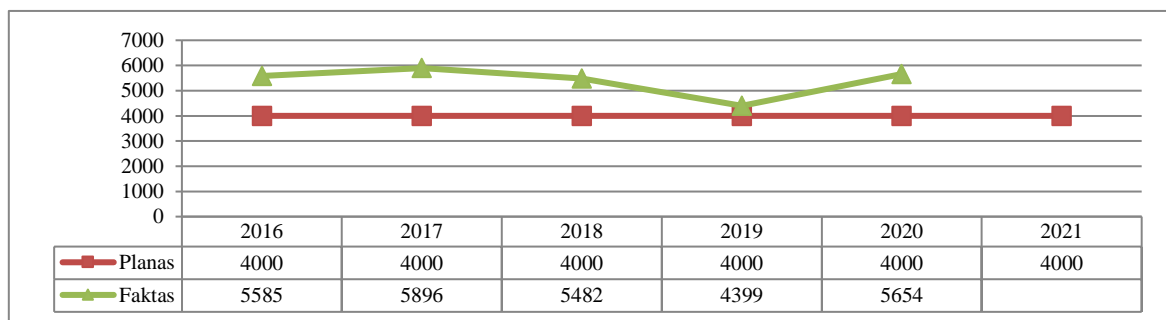
Virtualioje erdvėje vyko „Poezijos pavasarėlis“, poezijos ir muzikos vakaras „Baltas žiemos ilgesys“, virtualūs poezijos skaitymai „Poezija, kvepianti arbata“, suorganizuota ne viena kontaktinė ir virtuali paroda.

Pavyko suorganizuoti ir edukacinių užsiėmimų: pamokėlių, kūrybinių dirbtuvių, protų mūšių, edukacijų, susijusių su naujausiomis technologijomis, kitų užsiėmimų, kuriuose apsilankė ne tik vaikai, bet ir suaugusieji. Populiarios buvo inovatyvios edukacijos: piešimas 3D pieštukais, smėliu, edukacija „Žaidžiame televiziją“, „Interaktyvių grindų edukacija“, robotika, piešimas įvairiomis skaitmeninėmis programomis. Iš viso ŽVB suorganizuota 14 edukacinių renginių ir 51 edukacinis užsiėmimas, kuriuose dalyvavo 763 lankytojai.

Bendras lankomumas 2020 m. buvo 18, t. y. 0,1 mažesnis nei ankstesniais metais, tačiau 4,5 viršijo šalies vidurkį.

Įgyvendinant 3.1.3.9 priemonę buvo siekiama sudaryti palankesnes sąlygas įvairių grupių gyventojams ugdyti skaitymo įgūdžius, kūrybinį ir kritinį mąstymą, mokytis visą gyvenimą. Bibliotekos fondas 2020 m. papildytas 5654 vnt. naujų dokumentų. Planuotą rezultatą pavyko pasiekti ir viršyti (žr. 2 grafiką).

2 grafikas. Įsigytų leidinių skaičius per metus, vnt.

Atsižvelgiant į tai, kad bibliotekos fondas naujais leidiniais papildomas už valstybės biudžeto lėšas, skirtas įgyvendinant LR kultūros ministerijos 2020–2022 metų strateginio veiklos plano priemonę „Aprūpinti bibliotekas naujausia informacija ir dokumentais“, naujų leidinių įsigijimo skaičiaus tendencija buvo planuota stabili. Tačiau LR kultūros ministerijai papildomai skyrus valstybės vardu paskolintų lėšų dokumentams įsigyti, pavyko pasiekti ir viršyti planuotą rezultatą, t. y. dokumentų įsigyta 41 proc. daugiau nei planuota.

Fondo ataskaitinių metų pabaigoje buvo 126,7 tūkst. vnt. dokumentų. Jo vertė siekė 431,9 tūkst. Eur. D

Bibliotekos fondo dokumentų lankytojams ataskaitiniais metais buvo išduota 83,7 tūkst. vnt.

2020 m. ŽVB dokumentų fondas buvo tvarkomas (išimami susidėvėję bei neaktualūs dokumentai, dalis veiklą baigusių struktūrinių teritorinių padalinių fondo dokumentų buvo perduota

kitoms įstaigoms), todėl jo apimtis sumažėjo 3 proc., tačiau vertė išaugo daugiau kaip 8 proc. Fondą taip pat papildė iš įvairių šaltinių neatlygintinai gauti 0,7 tūkst. vnt. dokumentų.

Fonde 2020 m. buvo 60 proc. grožinės, 39 proc. šakinės literatūros bei 1 proc. periodinių leidinių, o didžiausią dalį sudarė knygos ir serialiniai leidiniai.

2020 m. periodinių leidinių prenumeratai iš savivaldybės biudžeto buvo skirta 4,4 tūkst. Eur, t. y. 48 proc. mažiau nei ankstesniais metais. Periodiniais leidiniais ŽVB ataskaitiniais metais taip pat rėmė Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas, kai kurie leidėjai, organizacijos, privatūs asmenys. Iš viso 2020 m. bibliotekai Kelmėje buvo užprenumeruota 26 pav., o kaimo bibliotekoms – vidutiniškai 7 pav. periodiniai leidiniai.

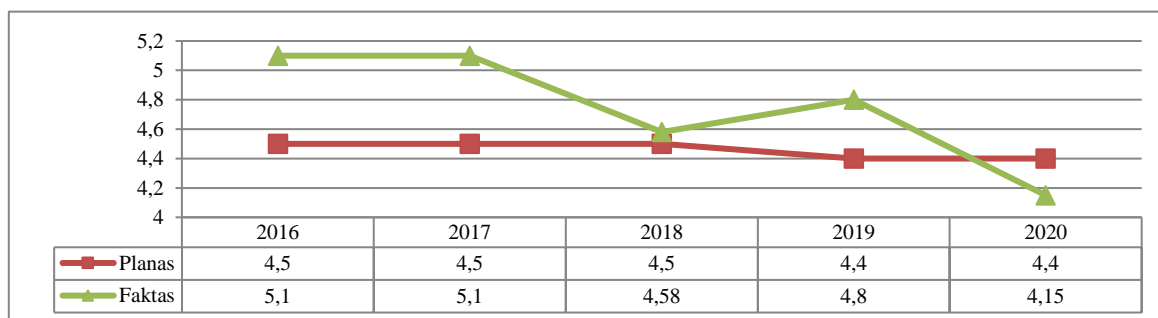
Vienam savivaldybės gyventojui bibliotekos fondo dokumentams įsigyti 2020 m. vidutiniškai teko 2 Eur (1,8 Eur LR kultūros ministerijos ir 0,2 Eur savivaldybės skirtų lėšų).

Bibliotekos fondo apyvartos rodiklis 2020 m. buvo 0,7, o bibliotekos fondo (be periodikos) panaudojimo koeficientas – 0,4.

Įgyvendinant 3.1.3.11 priemonę buvo siekiama sudaryti sąlygas vartotojams naudotis bibliotekų fondais, sukurti priemones gyventojų informacinių įgūdžių ugdymui, sumažinti informacinės infrastruktūros netolygumus ir gyventojams suteikti vienodas galimybes naudotis informacinėmis technologijomis socialinėms ir visuomeninėms reikmėms tenkinti.

Planuotas rezultatas dėl paslaugų ribojimo pasiektas nebuvo, t. y. statistinis savivaldybės gyventojas per ataskaitinius metus ŽVB apsilankė 4,15 karto, t. y. daugiau nei 5 proc. mažiau nei buvo planuota (žr. 3 grafiką).

3 grafikas. Statistinio rajono gyventojų apsilankymas viešojoje bibliotekoje per metus, kart.

Aptariamą priemonę ŽVB įgyvendina naudodama jau sukurtą infrastruktūrą ir resursus, įgyvendindama projektus.

ŽVB lankytojų poreikiams ataskaitiniais metais buvo skirtos 197 darbo vietos, iš kurių 111 kompiuterizuotų ir su prieiga prie interneto. VIPT infrastruktūra su nemokamu internetu ŽVB lankytojams ataskaitiniais metais buvo prieinama ribotai, kaip ir nemokama prieiga prie *EBSCO Publishing* (8 DB paketas), *Naxos Music Library* (išsami muzikos kolekcija), *Infolex* duomenų bazių. Tačiau lankytojai galėjo naudotis elektroniniais katalogais, skaityti paskelbtus elektroninius kraštotyros darbus, pasinaudoti nuorodomis ŽVB interneto svetainėje www.kelmeszemaiteisvb.lt ir kitų institucijų ir organizacijų renginius, informacijos šaltinius.

Ataskaitiniais metais užfiksuotas interneto seansų skaičius buvo 42,6 tūkst., virtualių apsilankymų – 16,9 tūkst., individualiai ir grupėse (didžioji dalis nuotoliniu būdu) skaitmeninio raštingumo buvo mokyti 1006 lankytojai, o 1481 konsultuoti informacinio ir kompiuterinio raštingumo, naudojimosi e. paslaugomis ir kitais su ŽVB paslaugomis susijusiais klausimais.

2020 m. struktūriniuose teritoriniuose padaliniuose buvo baigtas įdiegti LIBIS SAP ir ataskaitiniais metais pasiekė 100 proc. potencialių šios programinės įrangos bibliotekų-naudotojų. LIBIS vartotojams sudarytos sąlygos naudotis interaktyvios bibliotekos (www.ibiblioteka.lt) galimybėmis, rezervuoti ar užsisakyti dokumentus, naudotis e. paslauga „Klausk bibliotekininko“ ir kitomis paslaugomis.

ŽVB steigėjui – Kelmės rajono savivaldybės tarybai pritarus, 2019 m. pradėtos įgyvendinti projekto „Gyventojų skatinimas išmaniai naudotis internetu atnaujintoje viešosios interneto prieigos

infrastruktūroje“, finansuojamas iš 2014–2020 metų ES struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos projekto 2 prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ 02.2.2-CPVA-V-524 priemonės „Gyventojų skatinimas išmaniai naudotis internetu atnaujintoje viešosios interneto prieigos infrastruktūroje“ (projektą vykdo nacionalinė biblioteka, partneris – LR kultūros ministerija) ir projekto „Prisijungusi Lietuva: efektyvi, saugi ir atsakinga skaitmeninė bendruomenė“, kuris taip pat finansuojamas Europos regioninės plėtros fondo ir LR valstybės biudžeto lėšomis (projektą įgyvendina Informacinės visuomenės plėtros komitetas, partneriai: asociacija „Langas į ateitį“, LR vidaus reikalų ministerija, Ryšių reguliavimo tarnyba ir nacionalinė biblioteka), priemonės buvo tęsiamos ir 2020 m.

Įgyvendinant šias priemones 2020 m. buvo atnaujinta interneto prieigos infrastruktūra ir kompiuterinė technika Grinių, Junkilų, Kukečių, Liolių, Pagryžuvio, Pašilėnų, Šedbarų, Vaiguvos, Žalpių bibliotekose, o Tytuvėnų biblioteka papildyta nauja kompiuterine technika. Gyventojų skaitmeninio raštingumo mokymuose pradedantiesiems ir pažengusiems mokyti 623 (2019 m. – 667) dalyviai, jiems suorganizuotas 41 (2019 m. – 61) užsiėmimas.

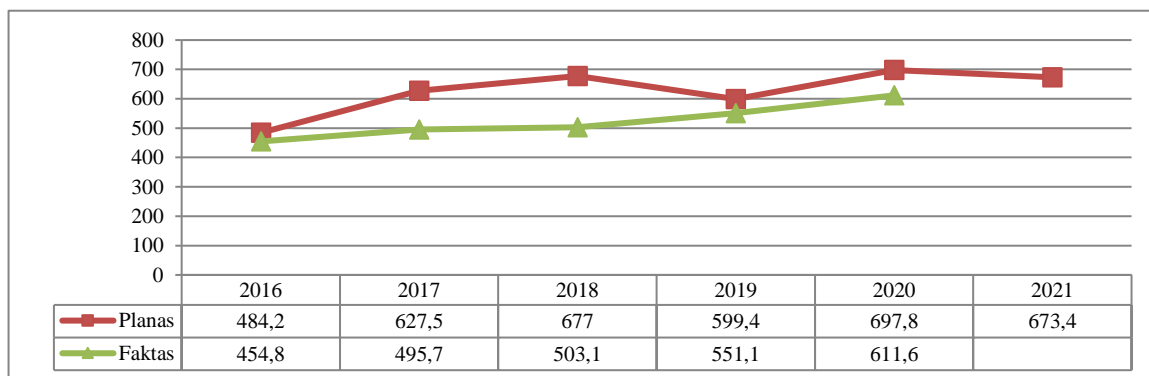
Svarbiausi pasiekti veiklos rezultatai ir atlikti darbai, siekiant strateginio tikslo.

ŽVB yra finansuojama iš savivaldybės biudžeto, o dokumentų įsigijimas – iš valstybės biudžeto. Ataskaitiniais metais nuo suplanuotų pagal poreikį asignavimų steigėjo buvo skirta 87 proc. (žr. 4 grafiką), valstybės biudžeto lėšų dokumentams įsigyti – 193 proc. (žr. 5 grafiką), t. y. beveik dvigubai daugiau nei planuota.

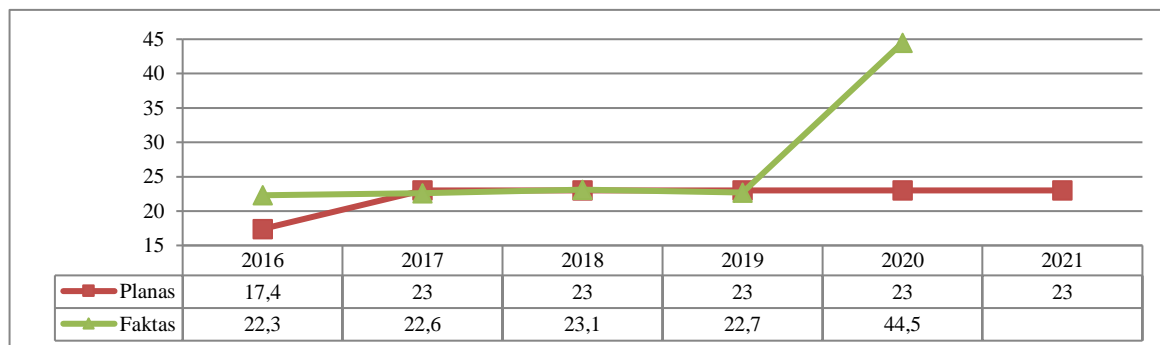
Visos minėtos lėšos buvo panaudotos, tačiau didžioji dalis – 87,6 proc. steigėjo skirtų lėšų buvo panaudotos darbuotojų darbo užmokesčiui ir su juo susijusiems mokesčiams, likusi dalis – ŽVB infrastruktūros išlaikymui, periodinių leidinių prenumeratai.

Dalyvaudama projektinėje veikloje ataskaitiniais metais ŽVB taip pat gavo papildomų pajamų veiklai organizuoti (žr. 6 grafiką), o bendradarbiaudama su kitomis institucijomis ir organizacijomis bei prisidėdama prie jų įgyvendinamų projektų ir (ar) programų, praturtino savo veiklą, galėjo pasiūlyti įvairesnių ir kokybiškesnių paslaugų savo lankytojams.

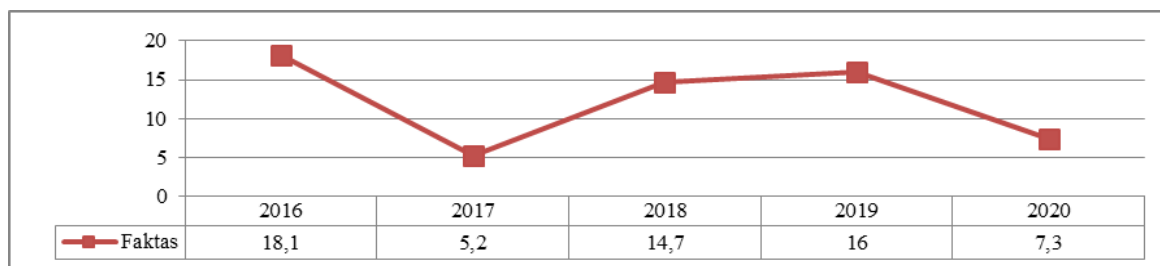
4 grafikas. 3.1.3.4 priemonės finansavimas (steigėjo ar per jį skirti asignavimai (SB, SB(S), VB), tūkst. Eur.

5 grafikas. 3.1.3.9 priemonės finansavimas (LR kultūros ministro įsakymais skirtos lėšos (VB), tūkst. Eur.

6 grafikas. Papildomo finansavimo veiklai paieškos – projektų finansavimas, tūkst. Eur.

Pagrindiniai ŽVB 2020 m. pasiekti veiklos rezultatai atsispindi 1–3 grafikuose. Taip pat paminėtini ir kiti pasiekimai. Be investicinių projektų, ŽVB parengė ir sėkmingai įvykdė šiuos projektus: „Nekilnojamos kultūros vertybės: Kelmės rajono bažnyčios“, „Užvenčio parapijos gyventojų namų ūkis ir socialinis mobilumas 1836–1864 metais leidyba ir sklaida“, „Kinas be spragėsių“, „Žemaitės literatūrinės premijos įteikimo šventė“.

ŽVB taip pat dalyvavo projektų „Autizmo spektro ir kitų kalbos, komunikacijos ir elgesio sutrikimų turintiems asmenims draugiškų bibliotekų tinklo diegimas“ (vykdytoja Lietuvos apskričių viešųjų bibliotekų asociacija), „Knygų pristatymo konkursas“ (vykdytojas regiono biblioteka), „Skaitymo IŠŠŪKIS“ (vykdytojai: respublikos apskričių viešosios bibliotekos, Lietuvos aklųjų biblioteka, Apskričių viešųjų bibliotekų asociacija) priemonėse ir kraštotyros ekspedicijoje „Kur liūdi kryžiai pakelėm“ IV (vykdytoja regiono biblioteka), prisidėjo prie vaikų vasaros stovyklų savivaldybėje organizavimo.

2020 m. ŽVB atliko „Kelmės rajono savivaldybės Žemaitės viešosios bibliotekos vartotojų pasitenkinimo teikiamomis paslaugomis“ tyrimą, kuris vykdomas įgyvendinant LR kultūros ministro įsakymą (2017 m. gegužės 15 d. Nr. IV-675) ir atliekamas kas dveji metai. Apklaustieji išreiškė palankų požiūrį į ŽVB paslaugas.

ŽVB dalyvavo kitų įstaigų organizuojuose tyrimuose: „Viešųjų bibliotekų specialistų kompetencijų tobulinimo ir metodinės pagalbos poreikiai“ (anketa, organizatorė LNB), „Viešųjų bibliotekų galimybių medijų ir informacinio raštingumo srityje apklausa“ (anketa, organizatorė programa „Kurk Lietuvai“), „Kultūros paslaugų prieinamumas regionuose: erdvinė kultūros paslaugų tinklo analizė“ (anketa, organizatoriai LT kultūros ir LR vidaus reikalų ministerijos, programa „Kurk Lietuvai“), „Rinkodaros veiklų planavimas, žmogiškieji ir finansiniai ištekliai“ (anketa, organizatorė regiono biblioteka).

Nuo 2003 m. LIBIS kuriamas ŽVB elektroninis katalogas ataskaitiniais metais buvo papildytas 1935 įrašais ir iš viso jų 2020 m. pabaigoje buvo 86,2 tūkst. Nacionaliniam bibliografijos duomenų bankui buvo sukurti 832 analiziniai bibliografiniai įrašai.

Ataskaitiniais metais ŽVB turėjo 152 kompiuterizuotas darbo vietas su prieiga prie interneto, iš kurių 41 buvo skirta darbuotojams ir 111 vartotojams. ŽVB buvo 21 vartotojų reikmėms skirtas daugiafunkcinis įrenginys, 3D spausdintuvas, dronas, vartotojams skirtos planšetės. Iš projekto „Gyventojų skatinimas išmaniai naudotis internetu atnaujintoje viešosios interneto prieigos infrastruktūroje“ 9 bibliotekoms (Žalpių, Grinių, Pagryžuvio, Šedbarų, Pašilėnų, Junkilų, Vaiguvos, Kukečių ir Liolių) gauti 38 stacionarūs kompiuteriai, 10 multifunkcinių spausdintuvų, 10 televizorių ir 10 maršrutizatorių. Vyksta pastarosios įrangos perdavimo ir įsisavinimo procedūros.

Pastaraisiais metais stiprėjo ryšiai ir daugėjo bendrų veiklų su kitomis rajono kultūros, švietimo įstaigomis, nevyriausybinėmis organizacijomis, seniūnijomis, regiono, nacionaline ir kitomis bibliotekomis. Tai padėdavo ŽVB lengviau pasiekti tikslines grupes, racionaliau panaudoti išteklius tobulinant ar kuriant naujas paslaugas, sprendžiant įvairias problemas, tačiau dėl įvairios veiklos ribojimų įgyvendinant pandemijos valdymo priemones šis bendradarbiavimas ataskaitiniais metais buvo ne toks ženklaus.

ŽVB taip pat buvo įgyvendintos auditorių pateiktos rekomendacijos dėl vidaus kontrolės ir veiklos organizavimo tobulinimo. Aktyviai buvo vykdoma metodinė veikla, visuomenės

informavimas (žiniasklaidai pateiktos 119 informacinio pobūdžio žinutės ar straipsniai, sukurtas ne vienas vaizdo reportažas, išleistas informacinis leidinys „Bibliotekų žinios“, veikla viešinta ŽVB socialiniuose tinkluose, regiono tinklaraščiuose). Buvo atlikti dokumentų fondo patikrinimai 10-yje padaliniuose.

2020 m. pabaigoje bendras ŽVB patalpų plotas buvo 1998 m², naudingas – 1753 m². Ne visos bibliotekų patalpos atitinka šiuolaikinei bibliotekai keliamus estetinius, funkcinius reikalavimus, tačiau pagal galimybes jos yra tvarkomos ir prižiūrimos.

Problemos, susijusios su ŽVB veikla, ir siūlomi jų sprendimo būdai.

Nors ŽVB finansavimas 2020 m. padidėjo, tačiau šis padidėjimas labiausiai susijęs su darbuotojų darbo užmokesčio padidėjimu. Didžioji dalis pasenusios ŽVB kompiuterinės technikos ir programinės įrangos palaipsniui atnaujinama įgyvendinant projekto „Gyventojų skatinimas išmaniai naudotis internetu atnaujintoje viešosios interneto prieigos infrastruktūroje“ priemonės, VIPT pradėtas teikti didesnės spartos internetas, atnaujinta dalis baldų, todėl tikimasi, kad tai prisidės prie vartotojų aptarnavimo ir paslaugų kokybės.

ŽVB veiklos iš esmės organizuojamos pasitelkus projektines lėšas, partnerystes. Nemaža dalis ŽVB ir jos struktūrinių teritorinių padalinių bibliotekos fondų talpinančių lentynų yra pasenę. Ataskaitiniais metais šį inventorių pavyko atnaujinti tik dviejuose struktūriniuose teritoriniuose padaliniuose. ŽVB veiklai ir bibliotekų aptarnavimui skirta transporto priemonė yra visiškai pasenusi.

Valstybės biudžeto lėšos, skiriamos dokumentams įsigyti, 2020 m. išaugo beveik dvigubai, tačiau prie to prisidėjo valstybės vardu paskolintos ir viešosioms bibliotekoms paskirtos lėšos, kurios buvo vienkartinis veiksmas. Iš savivaldybės biudžeto skiriamos lėšos periodinių leidinių prenumeratai, yra nepakankamos. Bibliotekos dokumentai brangsta, todėl dokumentų fondas atsinaujina perlėtai.

Veiklos perspektyvos. ŽVB yra numačiusi 2021 m. įgyvendinti Kelmės rajono savivaldybės 2021–2023 m. strateginiame veiklos plane numatytas Kultūros ir sporto programos (kodas 3) priemones ir tikisi, kad:

- 1) fizinių ir virtualių apsilankymų skaičius viešosiose bibliotekose didės 0,01 proc.;
- 2) bus įsigyta 4000 vnt. naujų leidinių.

VIPT infrastruktūros atnaujinimo problemos toliau bus sprendžiamos įgyvendinant projekto „Gyventojų skatinimas išmaniai naudotis internetu atnaujintoje viešosios interneto prieigos infrastruktūroje“ ir „Langas į ateitį“ priemonės. Atlikti LIBIS modernizavimo darbai, įgyvendinant projektą „Lietuvos Respublikos bibliotekų integralios informacijos sistemos LIBIS kūrimas“ leis ŽVB patenkinti specifinius elektroninio katalogo, nacionalinės bibliografijos, skaitmeninio ir elektroninio turinio kūrimo poreikius.